HE 99/2025 vp

24.9.2025

Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle / Valtion talousarvio 2026

Puutuoteteollisuus ry

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Yhteenveto ja ehdotukset

Puutuoteteollisuus ry pitää tärkeänä, että:

1. Kohtuuhintainen asuminen turvataan koko maassa, ei vain kasvavilla kaupunkiseuduilla, ja myös korjausrakentamisen riittävät avustukset säilytetään.
2. ARA/VARKE:n osaaminen ja toimeenpanokyky varmistetaan rahaston lakkautuksesta huolimatta, jotta asuntopolitiikan pitkäjänteisyys ei vaarannu.
3. Vähähiilinen rakentaminen saa budjetissa riittävän ohjelmallisen tuen; puu ja muut vähäpäästöiset materiaalit on tunnustettava teknisinä hiilinieluina ja ilmastopolitiikan avainratkaisuina.
4. Digitalisaatiohankkeilla keskitytään erityisesti kaavoitus- ja lupamenettelyjen sujuvoittamiseen, mikä vähentää hallinnollisia viiveitä ja tukee investointeja.
5. Alueellisesti tasapainoinen asuntopolitiikka toteutetaan siten, että myös haja-asutusalueiden elinvoima ja työvoiman saatavuus turvataan.
6. Hyvinvointialueiden rakentamisinvestoinneille asetetaan selkeät vähähiilisen rakentamisen kriteerit, jotta tuleva rakennusbuumi ei lisää päästöjä.
7. Rakennusmateriaalien päästöt huomioidaan energiankulutuksen rinnalla, ja julkisissa hankinnoissa otetaan käyttöön yhteiset hiililaskennan menetelmät.
8. Ministeriöiden resurssit turvataan: TEM:n TKI-rahoitus ja standardointityö, YM:n vähähiilisen rakentamisen ohjelmat sekä MMM:n metsätalouden ja tutkimuksen edellytykset ovat kaikki keskeisiä puualan ja muiden vähäpäästöisten materiaalien tulevaisuudelle.
9. Kiertotaloussiirtymää tuetaan taloudellisesti myös rakentamisen ja asumisen näkökulmasta, jotta materiaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys voivat edetä.
10. Metsäkatoasetuksen ja kansallisen metsäkatolain toimeenpano edellyttää, että Ruokavirastolla on riittävät henkilöresurssit. Toimeenpano aiheuttaa jo nyt lisäkustannuksia toimijoille, eikä viranomaistehtävistä koituvia kustannuksia tule siirtää elinkeinoelämän maksettavaksi.

1. Kohtuuhintainen asuminen ja sosiaalinen asuntotuotanto

- Hallituksen esityksessä esitetään valtion tukeman sosiaalisen asuntotuotannon korkotukivaltuuksiksi 1, 135 mrd. euroa sekä takauslainavaltuuksiksi 300 milj. euroa ja perusparannuslainojen takauksiksi 100 milj. euroa. (s. Y63)
- Erityisryhmien asuntoihin (pitkäaikaisasunnottomat, vammaiset) ehdotetaan investointiavustuksia 15 milj. euroa (s. 795)
- Korjausavustuksiin esitetään 6,985 milj. euroa, mikä merkitsee noin 7 % leikkausta vuoden 2025 tasoon (s. 794)
- Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelmaan osoitetaan lisäystä: 2,3 milj. euroa (s. Y93).

Huomiomme: Leikkaus korjausavustuksiin ja ARA/VARKE:n lakkauttaminen heikentävät mahdollisuuksia vastata kasvavaan kohtuuhintaisen asumisen tarpeeseen. Kohtuuhintaisuus ei saa rajoittua vain suurille kaupunkiseuduille, vaan myös pienemmillä paikkakunnilla tulee turvata mahdollisuus kestävään asuntotuotantoon.

2. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA/VARKE)

- Esityksessä ARA/VARKE:n toimintamenot (1,7 milj. euroa) poistuvat kokonaan (s. 765).
- Valtion asuntorahasto lakkautetaan, ja sen jäljellä oleva kassa (n. 2,3 mrd. euroa) tuloutetaan valtion budjettiin (s. Y94).

Huomiomme: Toimintamenojen poistuminen herättää kysymyksen resurssien riittävyydestä. Ilman riittävää toimeenpanokykyä vaarantuu asuntopolitiikan pitkäjänteisyys. Puutuoteteollisuus esittää, että VARKE:n osaaminen ja resurssit turvataan uudessa järjestelyssä.

3. Vähähiilinen rakentaminen ja ilmastotavoitteet

- Ilmastolain mukainen hiilineutraaliustavoite 2035 on vahvistettu, ja esityksessä todetaan, että 60 % päästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä on saavutettavissa (s. Y69).
- Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmalle ei enää ehdoteta erillistä määrärahaa (s.765).
- Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen kokonaan kotimaisin toimin edellyttäisi huomattavasti nykyistä suurempia nettonieluja v. 2035 maankäyttösektorilla sekä suurempia päästövähennyksiä ja teknisiä nieluja päästökauppa- ja taakanjakosektorilla. (s. 69)

Huomiomme: Ohjelmarahoituksen poistuminen vaarantaa vähähiilisen rakentamisen edistymisen. Puu tai muut vähäpäästöiset materiaalit tarjoavat konkreettisen ratkaisun hiilivarastojen luomiseksi, kiertotalouden vahvistamiseksi ja rakentamisen päästövähennysten saavuttamiseksi. Puutuoteteollisuus korostaa, että vähähiiliseen rakentamiseen tulisi ohjata vahvemmin budjettivaroja. EU-tason työssä on lisäksi todettu, että yhteiset hiililaskennan menetelmät ja julkisen hankinnan kriteerit ovat välttämättömiä, jotta puun ja muiden vähäpäästöisten materiaalien hyödyt tunnustetaan reilusti kilpailussa.

Puu rakennusmateriaalina toimii teknisenä hiilinieluna, sillä se sitoo noin 750 kg hiilidioksidia per kuutiometri. Tämä tarkoittaa, että puurakenteet eivät ainoastaan vähennä päästöjä verrattuna vaihtoehtoisiin materiaaleihin, vaan ne myös varastoivat hiiltä vuosikymmeniksi. Tästä syystä rakennusmateriaalien ilmastovaikutukset tulisi huomioida nykyistä paremmin. Lisäksi tulisi arvioida mahdollisuutta laajentaa päästökauppaa ja ilmastopolitiikan ohjauskeinoja kattamaan myös materiaalien luontaiset hiilivarastot, jolloin tekniset nielut – kuten puutuotteet – saisivat ansaitsemansa roolin hiilineutraaliustavoitteessa.

4. Digitalisaatio ja lupaprosessien sujuvoittaminen

- Rakennetun ympäristön digitalisaatioon ehdotetaan 3,7 milj. euroa (s. 794).

Huomiomme: Tämä on oikeansuuntainen panostus, mutta sen vaikuttavuus riippuu käytännön toimeenpanosta. Lausuntomme ehdottaa, että digitalisaatiohankkeilla keskitytään erityisesti kaavoituksen ja lupamenettelyjen sujuvoittamiseen. Tämä tukee rakentamisen kustannustehokkuutta ja lisää investointivarmuutta. EU-tason selvityksissä on korostettu, että nykyiset lupaprosessit ovat usein hitaita, epävarmoja ja päällekkäisiä. Jos budjetin digipanostukset eivät poista paperiprosessien ja digitaalisten järjestelmien rinnakkaisuutta, vaarana on, että hallinnolliset viiveet edelleen hidastavat kohtuuhintaista ja vähähiilistä asuntotuotantoa.

5. Alueellinen asuntopolitiikka

- Sosiaalinen asuntotuotanto keskittyy hallituksen esityksessä suurten kaupunkiseutujen tarpeisiin (s. 789).

Huomiomme: Puutuoteteollisuus esittää, että rahoitusinstrumentteja muokataan niin, että myös harvemmin asutuilla alueilla voidaan toteuttaa kohtuuhintaista ja energiatehokasta asuntotuotantoa. Tämä tukee alueiden elinvoimaa ja ehkäisee eriarvoisuutta. Iso osa teollisuudesta sijaitsee haja-asutusalueilla, asumisen tuen puute voi vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ja johtaa siihen, että yritykset menettävät työntekijöitään. Lisäksi EU-tason selvitykset osoittavat, että kaavoitus- ja paikalliset määräykset voivat käytännössä estää puurakentamisen tai muiden vähäpäästöisten ratkaisujen toteutumisen. Budjetissa tulisi varata resursseja kaavoituksen ja viranomaisosaamisen uudistamiseen, jotta nämä materiaalit olisivat aidosti vaihtoehto sekä kaupunkiseuduilla että harvemmin asutuilla alueilla.

6. Hyvinvointialueiden investoinnit ja vihreä siirtymä

- Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus on n. 27,1 mrd. euroa (s. Y87).
- Hyvinvointialueiden investointitarpeet ovat mittavat: aiemmista valtuuksista on käytettävissä arviolta 4 mrd. euroa (s. Y88).
- Budjetin perusteluissa käsitellään vihreää siirtymää ja hiilineutraaliustavoitteita, mutta nämä eivät näy hyvinvointialueiden investointien ohjauksessa.

Huomiomme: Hyvinvointialueilla alkaa lähivuosina valtava rakennusbuumi (sairaalat, sote-keskukset, palvelutilat). Mikäli vihreän siirtymän ja hiilineutraaliuden tavoitteita ei kirjata ohjausmekanismeihin, vaarana on merkittävä päästöjen kasvu ja mahdollisuuksien menettäminen materiaalivalintojen ja rakentamisen päästöjen kokonaisvaikutusten hallinnassa. Puutuoteteollisuus esittää, että valtion budjetissa asetetaan selkeät vähähiilisen rakentamisen kriteerit myös hyvinvointialueiden investoinneille.

7. Rakennusten materiaalipäästöt ja ilmastovaikutusten kokonaisuus

- Vielä 1970-luvulla rakennusten ilmastovaikutuksissa huomio kiinnittyi ennen kaikkea käytönaikaiseen energiankulutukseen, kuten lämmitykseen, joka olikin silloin suurin päästölähde ja ylitti mittakaavassaan rakennusmateriaalien päästöt.
- Nyt tilanne on kääntynyt: rakennuksista on tullut energiatehokkaita ja sähkö- ja lämpöverkot siirtyvät kohti vähähiilisyyttä. Tämän seurauksena materiaalien ja rakentamisen aikaiset päästöt muodostavat yhä suuremman osan rakennuksen kokonaispäästöistä, eli rakentamisen aikaisista päästöistä ja materiaaleista– usein jopa yli puolet.

Huomiomme: Hallituksen esityksessä kuntien ja alueiden vihreän siirtymän kannustimet keskittyvät edelleen pääosin energiankäytön vähentämiseen (mm. energiatehokkuus- ja uusiutuvan energian tuet (s. Y71). Tämä on tärkeää, mutta ei enää riittävää. Puutuoteteollisuus korostaa, että rakennusmateriaalien päästöihin on kiinnitettävä vähintään yhtä paljon huomiota kuin energiankulutukseen. Rakennusten ilmastovaikutuksia on arvioitava kokonaisuutena, jotta päästövähennykset saavutetaan kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. EU-tason työssä on lisäksi todettu, että yhteiset hiililaskennan menetelmät ja julkisen hankinnan kriteerit ovat välttämättömiä, jotta puun ja muiden vähäpäästöisten materiaalien hyödyt tunnustetaan reilusti kilpailussa.

8. Ministeriöiden määrärahat ja puualojen tulevaisuus

1. **Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM):** Huolemme on, että tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotuen (RDI) merkittävä leikkaus sekä Business Finlandin resurssien supistuminen heikentävät puurakentamisen tai muiden vähäpäästöisten materiaaliratkaisujen kehittämistä ja vientiohjelmia. Lisäksi puhtaan energian kärkihankkeiden poistuminen kaventaa mahdollisuuksia hyödyntää energiaohjauksen rinnalla myös materiaalipohjaisia ilmastoratkaisuja. EU-lausunnossa on tuotu esiin, että kansainvälinen kilpailukyky ja harmonisoidut standardit (esim. Eurocode 5) ratkaisevat alan vientimahdollisuudet. Jos RDI-rahoitusta leikataan, Suomi voi jäädä jälkeen EU-tason harmonisoinnista ja markkinoiden kehityksestä.
2. **Ympäristöministeriö (YM):** Huolemme on, että vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmarahoitus poistuu kokonaan ja ARA/VARKE:n toimintamenot lakkautetaan. Tämä voi hidastaa puurakentamisen tai muiden vähäpäästöisten ratkaisujen käyttöönottoa juuri silloin, kun niiden merkitys hiilineutraaliuden saavuttamisessa on ratkaiseva. Puurakentamisen ohjelma lakkautettiin jo vuonna 2023, ja huolemme on, ettei vähähiiliseen rakentamiseen enää panosteta riittävästi. Samalla vaarannetaan mahdollisuudet vastata kasvavaan kohtuuhintaisen asumisen tarpeeseen, joka edellyttää pitkäjänteistä rahoitus- ja kehittämistyötä.
3. **Maa- ja metsätalousministeriö (MMM):** Huolemme on, että metsitystuki ja Luonnonvarakeskuksen toimintamenot laskevat. Samalla puuntuotannon kestävyyden tuki supistuu. Nämä leikkaukset vaarantavat puuraaka-aineen saatavuuden ja heikentävät tutkimus- ja kehittämisedellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä puutuoteteollisuuden ja muiden vähäpäästöisten materiaalialojen tulevaisuudelle.

9. Kiertotalous:

Hallituksen esityksessä kiertotalous mainitaan useissa kohdin osana vihreää siirtymää ja ympäristöministeriön strategista ohjelmaa, mutta sille ei ole osoitettu erillistä määrärahaa. Olisi tärkeää, että talousarviossa tuettaisiin konkreettisesti kiertotaloussiirtymää myös rakentamisen ja asumisen näkökulmasta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi materiaalien uudelleenkäytön, purkujätteiden hyödyntämisen ja vähäpäästöisten kierrätysmateriaalien käytön edistämistä. Riittävällä taloudellisella ohjauksella voidaan vauhdittaa alan yritysten investointeja ja varmistaa, että Suomi pysyy kansainvälisen kehityksen kärjessä kiertotalouden ratkaisuissa.

10. Ruokaviraston resurssien varmistaminen

Metsäkatoasetuksen ja kansallisen metsäkatolain toimeenpano edellyttää Ruokavirastolta riittäviä resursseja. Ruokaviraston henkilöresurssit on varmistettava sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi. Metsäkatoasetuksen ja metsäkatolain toimeenpano aiheuttaa jo nyt merkittäviä lisäkustannuksia toimijoille, eikä Ruokaviraston tehtävistä koituvia kustannuksia saa valuttaa toimijoille.

Yhteystiedot: Matti Mikkola, toimitusjohtaja, matti.mikkola@puutuoteteollisuus.fi, Puutuoteteollisuus ry.